

**DOCUMENTE DE ARHIVĂ ȘI PRESĂ
DESPRE REFACEREA ECONOMICĂ
A JUDEȚULUI CONSTANȚA (1944—1948).**

NICOLINA URȘU

În anii imediat următori mării conflagrații mondiale, la fel ca viața economică a întregii țări aflată într-un mare regres, și economia județului Constanța era puternic afectată de caracterul specific al producției de război, ce a cuprins majoritatea întreprinderilor economice, la care se adaugă distrugerile provocate de bombardamente. Mașinile și utilajele aveau un grad înalt de uzură, lipseau piesele de schimb, combustibilul, materiile prime. O parte din întreprinderi își încetaseră activitatea parțial sau total. Pe piață se simțea lipsa produselor de primă necesitate, aprovizionarea reprezentând o problemă ce se cerea rezolvată de urgență, în condițiile creșterii accelerate a specei¹. În august 1944 situația principalelor obiective industriale ale județului se prezenta astfel : șantierul naval Constanța era în mare parte distrus de bombardamente, cala de lansare era arsă, hala mecanică și clădirile erau avariate, unele platforme de depozitare a mărfurilor erau în mare parte blocate și avariate, iar mijloacele de comunicație pe căile de transport nu funcționau²; pagubele provocate de bombardamentele aeriene erau estimate la instalațiile petroliere și rezervoare la peste 300 milioane lei³. Într-o situație critică se găseau și atelierele C.F.R., Palas, care lucrau doar parțial, cu mari lipsuri de materiale, mașini și instalații. Fabrica de ambalaje metalice producea la un sfert

¹ V. Dușa, *Expunerea asupra situației județului Constanța*, în Depozitul M.I.N.A.C., inv. nr. 1377.

² Pentru situația Șantierului naval Constanța pînă în anul 1944 vezi S. Lascu, *Mărturii privind istoricul șantierului naval Constanța (1892—1944)*, în Revista muzeelor și monumentelor Muzeu, III, nr. 3, 1981, p. 61—69.

³ V. Ciorbea, *Evoluția portului Constanța între cele două războaie mondiale*, Comunicări de istorie a Dobrogei, Constanța, 2/1983, p. 235—253; I. Stoian, *Județul Constanța în contextul istoriei patriei* în *Anale de istorie*, XXV, 5/1979, p. 60; A. Rădulescu, I. Bitoleanu, *Dobrogea, Istoria Românilor dintre Dunăre și Mare*, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1979, p. 367.

din capacitatea anului 1938, iar fabrica de ciment din Cernavodă lucra numai cu un singur cuptor, realizând mai puțin de o treime din capacitatea normală de producție. Fabrica „Getta“, profilată pe producția de război, care pînă la 23 august 1944 lucra cu 260 de muncitori, rămăsese cu 8 funcționari, un maestru și 3 ucenici⁴.

În acest context, Regionala Dobrogea a Partidului Comunist Român și-a asumat sarcina organizării politice a maselor și antrenării lor în activitatea economică și politică. La 30 august 1944, organizația județeană P.C.R., prin organul său de presă „Cuget liber“, al cărui prim număr apare la această dată, prin apeluri repetate și manifeste chema masele populare constănțene, muncitori, țărani, intelectuali, la lupta activă pentru refacerea și normalizarea vieții economice și sociale a județului⁵. La 4 septembrie 1944 a avut loc ședința de constituire a Comitetului regional P.C.R. Dobrogea, U.T.C. și redacția ziarului regional al P.C.R., la care s-au stabilit și sarcini concrete pentru normalizarea activității la fiecare loc de muncă, antrenînd întreaga organizație de partid și organizațiile de tineret⁶. S-au reorganizat comitetele sindicale în întreprinderi și instituții, consiliile sindicale și comitetele sătești și pînă în luna ianuarie 1945 în toate cele nouă plăși ale județului funcționau comitete de partid și sindicale⁷.

După ocuparea pe cale revoluționară a primăriei municipale, a prefecturii precum și a primăriilor comunale, noul prefect, comunistul Victor Dușa, la indicația consiliului județean al F.N.D. a dat în noaptea de 4 spre 5 noiembrie 1944 circulara nr. 1 prin care anunța că puterea a fost preluată de popor, și ordonanța nr. 1 prin care făcea apel la liniște, la „muncă pentru învingerea greutăților și refacerea producției industriale“, pentru democratizarea aparatului de stat⁸ (fig. 1).

Un rol prioritar în acțiunea de refacere economică a județului l-au avut problemele cu caracter social care se cereau rezolvate în interesul maselor largi: aprovizionarea populației și refacerea mijloacelor de transport și a căilor de comunicație. În acest scop s-a emis o circulară către plasele Medgidia, Cogealac, Negru-Vodă, prin care se cerea urgentarea lucrărilor, refacerea căilor ferate în vederea asigurării transportului de alimente și combustibil pentru populație⁹. S-a trecut la urgenta reparație a locomotivelor, vagoanelor, șinelor de cale ferată,

⁴ Momente din mișcarea comunistă și muncitorească în județul Constanța, Constanța, 1971, p. 166; Raportul Comitetului Regionalei Dobrogea P.C.R., prezentat de secretarul său Nicolae Cioroiu la Conferința din 19—21 august 1945, în „Cuget liber“, II, nr. 273, 21 august 1945.

⁵ Ibidem, I, nr. 1, 30 august 1944.

⁶ V. Dușa, *Însemnări*, în Depozitul M.I.N.A.C. inv. nr. 1370, p. 35.

⁷ Gh. Dinică *Amintiri*, în Depozitul M.I.N.A.C., inv. nr. 1417, p. 35.

⁸ Vezi Circulara nr. 1 și Ordonanța nr. 1 în Depozitul M.I.N.A.C., inv. nr. 1375.

⁹ Arhivele Statului Constanța, fond Prefectura, dosar 27/1944, f. 235, dosar 37/1944, f. 207.

acțiune în care s-au distins uteciștii și militarii ¹⁰. S-a organizat un serviciu sistematic de control în gările Constanța, Cobadin, Medgidia, Techirghiol, Negru-Vodă, pentru depistarea contrabandei cu alimente și stăvilirea speculei. Pentru asigurarea unei aprovizionări și distribuirii echitabile a alimentelor și a produselor de primă necesitate, s-a înființat cooperativa de aprovizionare și desfacere „Victoria“, în organizarea și activitatea căreia un rol important l-a deținut comunistul Mihai Dumitru ¹¹. Pentru normalizarea comerțului și creșterea producției lucrătorii din comerț și industrie au luat inițiativa înființării unei organizații comune „Uniunea sindicatelor din comerț și industrie“, în luna martie 1945. Printre altele, scopul organizației urmărea „cunoașterea disponibilului de mărfuri și materii prime la producătorii de stat și particulari, repartitia justă a mărfurilor la comercianți, crearea de oficii de aprovizionare pe sindicate, suprimarea speculei și distrugerea bursei negre“ ¹². În efortul depus pentru stăvilirea speculei și scumpetei s-au remarcat comitetele cetățenești, membrii Uniunii Patrioților și sindicatele ¹³.

În ampla muncă depusă pentru reconstrucție, prin numeroase ape-luri lansate în organul de presă al P.C.R. pentru Dobrogea, „Cuget liber“, se mobilizau muncitorii și comuniștii organizați în comitetele de fabrică pentru punerea în funcțiune a mașinilor, procurarea de materii prime și restabilirea producției. Un rol deosebit l-au avut în fabrici și comisiile de producție, care asigurau legătura dintre muncitori și tehnicieni și stabileau normele de muncă în producție pe baza aplicării muncii în acord ¹⁴. Desigur, că în procesul de refacere economică nu au lipsit greutățile de ordin material, rezistența reacțiunii, sabotajele și refuzul patronilor de a folosi mijloacele lor financiare în scopuri productive cât și orientarea tendențioasă a creditelor Băncii Naționale a României ¹⁵.

Sub conducerea comuniștilor, muncitorii din județ s-au angajat imediat după izbînda revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă din august 1944, în bătălia refacerii economice. În perioada următoare, într-un efort urias, caracterizat prin dîrzenie și dăruire, prin muncă fără de răgaz, organizată pe echipe și ture prelungite zi și noapte, s-a lucrat pentru repunerea în funcțiune a principalelor întreprinderi. S-a reușit astfel ca începînd cu anul 1945 să se înregistreze creșteri însemnate în economia județului, comparativ

¹⁰ *Raportul de activitate al F.N.D.*, prezentat de secretarul său pentru Dobrogea, Nicolae Cioroiu, la întrunirea publică din 28 ianuarie 1945, în „Cuget liber“, II, nr. 115, 1 februarie 1945 și nr. 161, 30 martie 1945.

¹¹ *Momente din mișcarea comunistă și muncitorească în județul Constanța*, p. 174; C. Tudor, *Mihai Dumitru (1899—1946)*, în *Tribuna muncii politice de masă*, Constanța, nr. 2/1978, p. 77—81; „Scinteia“, II, nr. 310, 26 august 1945.

¹² „Cuget liber“, II, nr. 157, 25 martie 1945.

¹³ *Ibidem*, II, nr. 115, 1 februarie 1945.

¹⁴ „Scînteia“, I, nr. 266, 5 iulie 1945, p. 3.

¹⁵ „Cuget liber“, I, nr. 60, 11 noiembrie 1944, nr. 96, 23 decembrie 1944 și II, nr. 107, 19 ianuarie 1945; Gh. Dincă, *op. cit.*, p. 45—53.

cu situația în care se găsea la data de 23 August 1944. Cu ocazia sărbătoririi zilei de 1 Mai 1945 s-a făcut un prim bilanț al realizărilor din domeniul industriei. Astfel erau evidențiate realizările de la D.P.M., unde producția a crescut cu 100%; sindicatul P.C.A. a ridicat producția de peste 10 ori față de anul 1942. La societatea petrolieră „Unirea” descărcarea unei garnituri de cazane se făcea înainte în 48 de ore iar acum în 20—22 de ore. Sindicatul muncitorilor și funcționarilor petroliști a ridicat producția de 9,75 ori la stația de petrol față de anul 1942. Sindicatul C.F.R. Palas a sporit producția cu 40% față de 1944¹⁶. Un alt sector de activitate de importanță primordială era șantierul naval Constanța. Aici, la începutul anului 1945 a luat ființă una dintre primele cooperative de după Eliberare, cooperativa „Ancora”, din necesitatea de a da de lucru marinarilor civili, care din lipsă de vapoare nu puteau fi imbarcați¹⁷. Dividendele capitalului depus nu se împărțeau la acționari și totul era folosit pentru mărirea utilajului cooperativei. Inițial, efectivul cooperativei era redus la 50 de membrii cu un număr minim de utilaje.

Din datele furnizate de filiala Arhivelor statului Constanța putem face o ilustrare mai concretă a activității desfășurate în principalele întreprinderi industriale ale județului în anul 1945. Cifrele referitoare la numărul muncitorilor și la capacitatea de producție au fost extrase din statisticile înaintate forurilor superioare de la București¹⁸.

Felul întreprinderii industriale	Capacitate de producție în 24 de ore	Număr de muncitori
1. Șantierul naval Constanța		755
2. S.A.R. Tomis — ambalaje metalice	2500 buc. bidcane	10
3. S.A.R. Concordia — ambalaje metalice	4000 kg tablă/8 ore	260
4. Steaua Română — oxigen industrial	100 m.c.	3
5. Energia — atelier de reparații		27
6. Argus — fabrica de ulei vegetal	2500 l	11

¹⁶ „Cuget liber”, II, nr. 189, 5 mai 1945, nr. 157, 25 martie 1945.

¹⁷ Buletinul Uniunii sindicatelor din porturi și transporturi, IV, 4 aprilie 1948, p. 23—24.

¹⁸ Arhivele statului Constanța, *fond. cit.*, dosar 831/1945, f. 138—139; și la fila 72 este prezentată „situația industriei agricole” din județul Constanța: mori țărănești — 86, prese de ulei și teascuri — 33, topitorii de in — 3, piue — 6, darace de lână — 42, tăbăcării — 3, țesătorii mecanice — 4, mașini de egrenat bumbac — 3, torcătorii — 3, fabrici de cașcaval — 10, cășării — 36, stîne — 18.

(continuare)

Felul întreprinderii industriale	Capacitate de producție în 24 de ore	Număr de muncitori
7. Dobrogeana — întreprindere de filatură și țesătură	7500 kg în 3500 kg cînepă	153
8. Bella-Gusta — dulciuri	2500 kg	108
9. Jeppy. Veillard — fabrică de șuruburi Cernavodă	180445 șuruburi și piulițe	166
10. Europa Orientală — Fabrica de ciment Cernavodă	270 t	273
11. Fabrica S.A.R. ceramica Medgidia	1250 t plăci și cărămizi	35

Partidul Comunist Român, exponent al maselor populare, care din primele zile ale eliberării s-a angajat în lupta grea a refacerii, a abordat cu seriozitate problemele reformelor democratice și ale redresării economice, într-un ansamblu unitar, individual. La prima conferință liberă a regionalei Dobrogea a P.C.R. din 9—21 august 1945 (fig. 2) s-a făcut o amplă analiză a situației existente și s-au adoptat măsuri pentru normalizarea vieții economice: reluarea activității întreprinderilor la întreaga lor capacitate, refacerea transporturilor maritime și fluviale, îndeplinirea planului în agricultură¹⁹. În raportul Comitetului Regionalei P.C.R. Dobrogea prezentat la această conferință de către secretarul său, Nicolae Cioroiu, se făcea analiza situației din principalele sectoare de producție. La petrol s-a mărit producția cu 100% față de 1944; la societatea Columbia s-a mărit producția cu 32% și s-a reorganizat activitatea la garnituri. La întreprinderea textilă Dobrogeana producția s-a mărit cu 75%²⁰. La întreprinderea Metalochimice producția s-a ridicat cu 120% în sectoarele în care se lucra²¹. La șantierul naval în mai puțin de un an s-a reorganizat munca pe echipe, în ture și specialiști și s-a mărit producția cu 40%. La D.P.M. portul și platformele au fost degajate permițând ancorarea la chei a vapoarelor, s-au înlocuit cablurile defecte, s-au repus în funcțiune instalațiile magaziiilor lucrîndu-se de multe ori cîte 36 de ore continuu²². La divizia I silozuri s-a înregistrat un spor de 1186%; la uscătorie de 25%, la laborator în perioada 1944—1945 s-au executat 3958 de analize față

¹⁹ V. Dușa, *Insemnări*, în Depozitul M.I.N.A.C., inv. nr. 1369 și 1373.

²⁰ „Cuget liber” II, nr. 273, 21 august 1945.

²¹ „Scînteia”, II, nr. 268, 7 iulie 1945.

²² *Momente din mișcarea comunistă și muncitorească în județul Constanța*, p. 167.

de 639 în perioada 1942—1945; la tracțiune — mișcare un spor de 18 600 ore între 1944—1945²³.

Un alt aspect legat de sectorul economic îl reprezintă înființarea de economate pe lângă întreprinderile industriale și comerciale de orice fel, inclusiv ale statului, în scopul de „asigurării puterii de cumpărare a salariilor actuale”²⁴. Economatele aveau sarcina să aprovizioneze salariații cu alimente, îmbrăcăminte și alte articole de consum, la prețuri oficiale, în conformitate cu rațiile stabilite de Subsecretariatul de stat al aprovizionării, care era împuternicit să efectueze controlul asupra activității lor. În conformitate cu această lege s-au amenajat pe lângă întreprinderi grădini de zarzavat, unde muncitori prin muncă voluntară întrețineau culturile, s-au înființat cantine care erau aprovizionate cu alimente prin grija întreprinderilor²⁵. Numărul economatelor din municipiu era de 13, cu un efectiv de 42 053 muncitori, iar în județ mai existau două economate urbane la Medgidia și Cernavodă cu un efectiv de 5 416 muncitori²⁶.

Spre sfârșitul anului 1945 s-a reluat navigația română pe mare, prin restituirea flotei comerciale și de război române de către U.R.S.S.²⁷. Flota românească era în mare parte distrusă și funcționau numai motonava „Transilvania” și „Ardealul”. În luna mai 1946 a fost retrocedat și bricul „Mircea”. Pentru mărirea capacității de transport a flotei românești a fost proiectată construirea a 10 cargoboturi de mic tonaj în șantiere românești și străine²⁸.

În procesul național al refacerii economice, anul 1946 reprezintă o etapă importantă și pentru județul Constanța. Debutul său a fost marcat pe plan politic de numirea în funcția de secretar al Regionalei Dobrogea a P.C.R. a tânărului membru al C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu. În fruntea organizației de partid dobrogene — una

²³ „Cuget liber”, II, nr. 273, 21 august 1945.

²⁴ V. Teodorescu, *Activitatea legislativă a primului guvern revoluționar-democratic* (martie 1945 — octombrie 1946), în *Studii și materiale de istorie contemporană* vol. III, București, 1978, p. 118; „Scânteia”, II, 268, 7 iulie 1945.

²⁵ Gh. Dincă, *op. cit.*, vol. II, p. 53.

²⁶ Arhivele statului Constanța, *fond. cit.*, dosar 831/1945, f. 8, tabloul economatelor urbane și rurale din județul Constanța este prezentat astfel: 1. șantierul naval — 3320 înscriși; 2. S.A.R. telefoane — 180; 3. salariații instituțiilor bancare — 274; 4. Serviciul Maritim Român — 1249; 5. uzinele comunale — 420; 6. Direcția portului maritim — 3278; 7. Economatul unic al salariaților din industria petrolieră — 2728; 8. Sindicatul alimentară — 696; 9. Economatul salariaților din industrie și comerț — 1509; 10. Economatul Dobrogean — 510; 11. Economatul C.F.R. — 7916; 12. Economatul general al funcționarilor publici — 18116; 13. Economatul C.F.R. Palas — 1857; 14. Economatul C.F.R. Medgidia — 3846; Economatul fabricilor Cernavodă — 1572.

²⁷ „Scânteia”, XVI, nr. 353, 15 octombrie 1945; „Cuget liber”, II, nr. 349, 30 noiembrie 1945.

²⁸ *Ibidem*, III, nr. 409, 9 mai 1946, Arhivele statului Constanța, *loc. cit.*, dosar 95/1945, f. 13.

din cele mai puternice organizații ale P.C.R. —, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a impus prin prezență și exemplu personal, datorită exigențelor deosebite, complexității muncii politico-organizatorice ce se cereau a fi rezolvate²⁹. În toată această perioadă, secretarul Regionalei Dobrogea a P.C.R. a păstrat contactul nemijlocit cu realitățile vieții, a fost prezent cele mai multe ore din activitatea sa, în rîndul maselor de oameni ai muncii, implicîndu-se în problematica social-politică circumscrisă luptei pentru adîncirea procesului revoluționar în plină desfășurare, spre a face cunoscute la adevărata lor dimensiune, țelurile politice și luptei comuniștilor, ale forțelor democratice și progresiste din România. În centrul activității secretarului Regionalei Dobrogea a P.C.R. au stat probleme economice; în cuvîntul rostit în fața muncitorilor din port, din fabrici, de pe ogoare, în întîlnirile cu membrii sindicatului „Dezrobirea“ din mai 1946, tovarășul Nicolae Ceaușescu prezenta programul de refacere, de reconstrucție al țării³⁰.

După publicarea în mai 1946 a Platformei — Program a B.P.D. în care se afirma hotărîrea de a continua și desăvîrși opera de refacere și democratizare a țării începută la 6 Martie 1945, a avut loc la Constanța o mare adunare populară în luna august 1946. Cu acest prilej a fost prezentat maselor populare planul de refacere a județului în perioada care urma și s-au evidențiat realizările de pînă atunci în principalele sectoare industriale. La șantierul naval s-a mărit producția cu 172%, la cooperativa „Ancora“ s-au realizat timp de un an (1945—1946) lucrări de peste 2 051 339 000 lei, respectiv reparațiuni la nave și lucrări de construcție³¹. Fabrica de ciment Cernavodă își sporește eforturile pentru asigurarea materialelor de construcție deosebit de utile în reconstrucție și depășește nivelul de producție stabilit cu 500%. Același elan constructiv a cuprins și celelalte întreprinderi constănțene: „Dobrogeana“, „Tomis“, fabrica de ulei „Argus“, S.A.R. „Metalochimic“³².

Datorită spiritului novator al muncitorilor, al eforturilor depuse pentru depășirea greutăților pricinuite de lipsa de materii prime și utilaje, de sabotaje organizate de patroni, treptat, activitatea economică a județului începe să-și reia cursul, fapt subliniat și la plenara de sfîrșit de an a comisiei locale a municipiului Constanța care a arătat că producția pe anul 1946 a sporit cu 56% față de anul 1944³³. La jumă-

²⁹ Gh. Dincă, *op. cit.*, p. 63—74; I. Stoian, *op. cit.*, p. 59.

³⁰ S. Lascu, 1946 — *În Dobrogea, îndemnul înflăcărat al unui tînăr și încercat conducător comunist*, în „Contemporanul“, nr. 5 (1942), 26 ianuarie 1934, p. 13; „A pledat convingător pentru refacerea orașului și aprovizionarea populației, pentru înfăptuirea unor acțiuni spre binele populației și intereselor superioare ale acestui municipiu“ („Cuget liber“, III, nr. 283, 23 martie 1946).

³¹ *Ibidem*, III, nr. 454, 31 august 1946.

³² Arhivele statului Constanța, *loc. cit.*, dosar 831/1945, f. 62—63.

³³ „Cuget liber“, IV, nr. 506, 8 ianuarie 1947.

tatea anului 1946 tabloul numeric al industriei județului Constanța, după cum reiese din datele de arhivă, se prezenta astfel³⁴.

1. Brutării		62
2. Timplării		4
3. Tipografii	{ — Albania	2
	{ — Lucrătorii asociați	
4. Fabrică de lacuri și vopsele		1
5. Fabrici de ulei		2
6. Mori comerciale în Constanța		2
7. Ateliere tricotate		3
8. Fabrică de oxigen	{ — Steaua Română	1
9. Fabrici de ambalaj	{ — S.A.R. Concordia	2
	{ — S.A.R. Tomis	
10. Fabrici de gheață		2
11. Rizerii	{ — Românească	4
	{ — Constanța	
	{ — Roseta	
	{ — Rangon	
12. Fabrică de dopuri		1
13. Fabrici de rahat	{ — Dobrogea Orientală	5
	{ — Hamamdji Zade	
	{ — Bella Gusta	
	{ — Horen	
14. Fabrici de biscuiți	{ — Furnica	3
	{ — Higeia	
	{ — Lusitania	
15. Fabrici de conserve de pește		4
16. Fabrici de cretă		4
17. Cuptoare de văr		2
18. Cariere de piatră		1
19. Fabrici de culori — pământ		1
20. Fabrici de săpun	{ — Le Panda	3
	{ — Argus	
	{ — Furnica	
21. Turnătorii, strungării, ateliere mecanice		10

³⁴ Arhivele statului Constanța, *loc. cit.*, dosar 831/1945, f. 66.

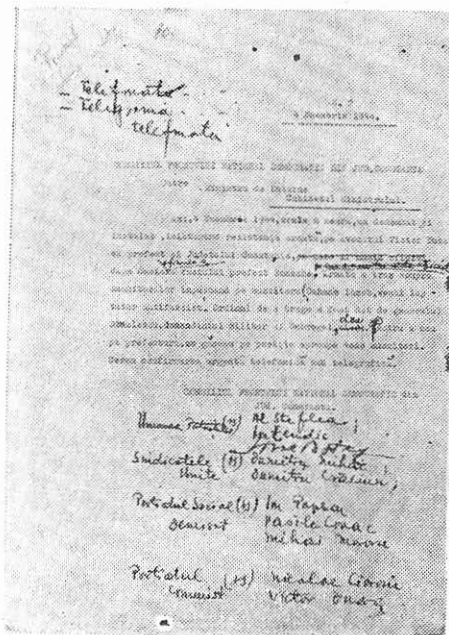

Fig. 1 — Document-telegramă din 4 noiembrie 1944, care anunță ocuparea pe cale revoluționară a primăriei și prefecturii Constanța.

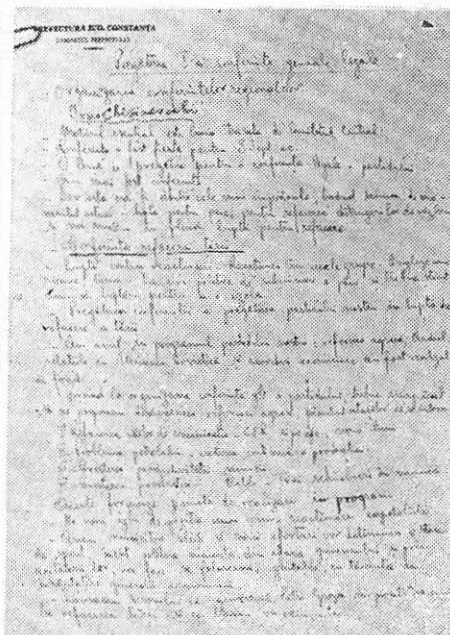

Fig. 2 — Document prezentat la prima conferință liberă a regionalei Dobrogea a P.C.R., din 19—21 august 1945.

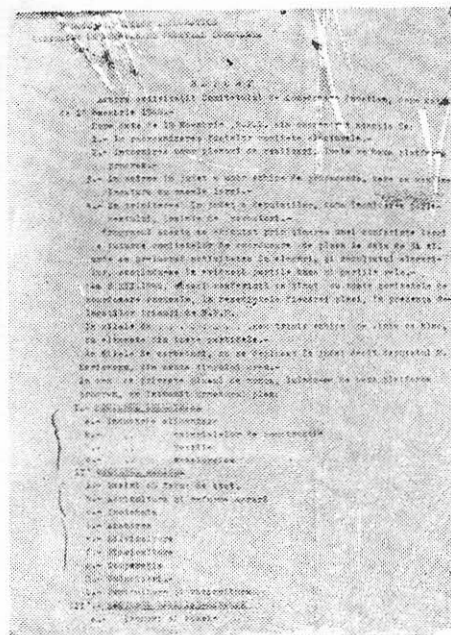

Fig. 3 — Raport asupra situației economice a județului Constanța la sfârșitul anului 1946.

22. Fabrici de teracotă și cărămizi		7
23. Fabrici de ciment	— Europa Orientală din Cernavodă	1
24. Fabrici de șuruburi	— Japy Vieillard din Cernavodă	1
25. Fabrici de sifoane	— în Constanța și Mangalia	2

După victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare din noiembrie 1946, s-a pus un accent și mai mare pe trecerea la reconstrucția țării. Faptul că de acum țara avea un guvern și un parlament cu un pronunțat caracter muncitoresc-țăranesc s-a resimțit nu numai sub aspectul dirijării economiei de către puterea de stat, dar a produs ample ecouri în conștiința clasei muncitoare, reprezentând o forță de propulsie moral-politică a uriașei energii a maselor. În întreprinderi au fost constituite echipe de sindicaliști în sarcina cărora revenea controlul economic și coordonarea procesului de producție, supravegherea repartiției materiilor prime și a combustibilului.

Un important detașament al clasei muncitoare constănțene implicat total în lupta pentru refacere economică se găsea în port. Muncitorii de aici acționau pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă, sporirea producției prin prestarea de ore de muncă suplimentare, prin realizarea de inovații pentru găsierea soluțiilor proprii de depășire a situației create de lipsa de materii prime, utilaje și scule; prin eforturi proprii a fost realizată o instalație completă de încălzire electrică³⁵, s-a terminat pînă la sfîrșitul lunii ianuarie 1947 reparația la trei vase de mare tonaj³⁶. Un rol important în repararea vaselor l-a avut cooperativa „Ancora”, care ajunge la un efectiv de 250 de muncitori, angajați, în mișcarea de inovații și competiția de depășire a normelor și utilizarea corespunzătoare a atelierelor³⁷. La șantierul naval Constanța muncitorii au trecut la planificarea muncii, reușind să sporească producția și să îmbunătățească utilajul existent prin inovații³⁸. În luna ianuarie și viața comercială a portului reintră în normal prin reluarea traficului pe cale maritimă³⁹.

În refacerea economică a județului o atenție deosebită s-a acordat în continuare transporturilor, îndeosebi celor C.F.R. Muncitorii de la atelierele C.F.R. Palas s-au situat în toată această perioadă în primele rînduri, prin munca depusă pentru mărirea producției, prin inovații, prin seriozitate și conștiinciozitate în realizarea sarcinilor. La începutul anului 1947 atelierele C.F.R. lansează lozinca „Cu fața spre

³⁵ „Cuget liber”, IV, nr. 509, 25 ianuarie 1947.

³⁶ Ibidem, IV, nr. 506, 8 ianuarie 1947.

³⁷ Buletinul Uniunii sindicatelor din porturi și transporturi, 4 aprilie 1948, p. 25;

³⁸ „Cuget liber”, IV, nr. 514, 16 februarie 1947 și nr. 510, 31 ianuarie 1947.

³⁹ Ibidem, IV, 509, 25 ianuarie 1947.

producție“, care îndemna la întrecere în vederea sporirii cantitative și calitative a muncii, economisirea de materii prime și combustibil prin inovații⁴⁰. La sfârșitul anului 1947 la consfătuirea generală a muncitorilor, tehnicienilor și cadrelor de conducere ale atelierelelor se adoptă un plan de măsuri care avea ca principale obiective: „întărirea disciplinei în muncă, realizarea planificării producției, o strînsă colaborare între muncitori și tehnicieni“⁴¹. Urmărind îndeplinirea acestor indicatori se reușește construirea unor noi mijloace productive și ceferiștii constănțeni obțin o creștere a producției cu 15%, unitatea fiind decorată cu „Ordinul muncii“⁴².

La „Energia“ se realizează un nou cuptor care produce 1250 kg fontă într-o oră, deci de 3 ori mai mult decît vechiul cuptor. Muncitorii și tehnicienii de aici realizează un motor electric propriu, pentru a asigura funcționarea întreprinderii în cazuri de pană electrică⁴³. Nevoia de materiale de construcție pentru refacerea județului a determinat găsirea de soluții proprii pentru sporirea producției de ciment la fabrica din Cernavodă cu 50% față de nivelul stabilit⁴⁴. Muncitorii de la societatea „Columbia“ au descărcat o garnitură de 656 t în numai 6 ore, muncă care înainte se executa în 14 ore⁴⁵.

Munca plină de devotament și patriotism, eforturile maselor muncitoare s-au lovit în această perioadă nu de puține ori de atitudinea dușmănoasă, trădătoare, a unor patroni și directori de întreprinderi ce aparțineau în special capitalului străin, care încercau să saboteze producția prin refuzul de a pune în funcțiune utilajele sau prin sustrageri de materii prime și mărfuri; exemple pot fi date la fabrica de șuruburi Cernavodă, la întreprinderea textilă Dobrogea, la fabrica de ulei „Argus“. Astfel, societatea petrolieră „Concordia“, una dintre cele mai mari fabrici de ambajale metalice din țară funcționa în 1947 numai cu 20% din capacitatea totală de producție care era de 10 vagoane, iar din cele 20 de mașini funcționau doar 7⁴⁶. La fabrica de șuruburi din Cernavodă muncitorii descoperă sabotajul directorului și reușește să repună în funcțiune mașinile părăsite, asigurînd astfel producția de 232 t de șuruburi, cuie și buloane⁴⁷. Țesătoria „Tomis“ s-a dotat cu o uzină proprie electrică pentru a se evita situațiile de pană electrică a orașului care afectau mersul mașinilor. Dar, producția de pînzeturi continuă să fie mică, sub capacitatea de 1800 m/oră⁴⁸.

⁴⁰ Ibidem, IV, nr. 518, 10 martie 1947, și nr. 521, 5 aprilie 1947.

⁴¹ Ibidem, IV, nr. 510, 31 ianuarie 1947.

⁴² Ibidem, V, nr. 560, 1 ianuarie 1948; „Dobrogea Nouă“, I, nr. 8, 13 mai 1948.

⁴³ „Cuget liber“, IV, nr. 516, 25 februarie 1947.

⁴⁴ Ibidem, IV, nr. 505, 2 ianuarie 1947.

⁴⁵ Ibidem, IV, nr. 555, 13 iulie 1947.

⁴⁶ Ibidem, IV, nr. 535, 11 mai 1947; nr. 554, 2 iulie 1947; nr. 567, 18 august 1947.

⁴⁷ Ibidem, IV, nr. 595, 21 noiembrie 1947.

⁴⁸ Ibidem, IV, nr. 546, 11 iunie 1947.

Propunerile C.C. al P.C.R. din iunie 1947 privind ameliorarea situației economice și financiare au dat organizațiilor de partid din Dobrogea, linia de orientare în lichidarea carențelor locale. În expunerea prezentată de prefectul Victor Dușa la adunarea populară din parcul liceului Mircea cel Bătrîn, în ziua de 21 iunie 1947 s-au enunțat propunerile P.C.R. în vederea îmbunătățirii situației economice și financiare a județului. Analizându-se condițiile concrete de refacere pe plan local s-a prevăzut necesitatea ridicării productivității cu cel puțin 60—70%⁴⁹.

După 30 decembrie 1947 procesul de refacere economică se apropia de faza sa finală. Cu ocazia aniversării zilei de 1 Mai 1948 ziarul local „Dobrogea Nouă“, în primul său număr de apariție, prezenta bilanțul realizărilor pe perioada 1 Mai 1947 — 1 Mai 1948 la principalele obiective industriale ale județului⁵⁰. În portul Constanța traficul total de mărfuri a ajuns la 2 milioane lei; s-au exercitat lucrări care depășesc valoarea de 50 milioane lei stabilizați; s-au refăcut atelierele și clădirea administrativă a șantierului naval; s-au reconstruit două turnuri de răcire pentru uzina electrică; s-au construit pentru muncitorii pavilioane de locuință în incintă; s-a reparat draga „Orșova“; șantierul naval Constanța a realizat în decurs de un an reparații la 82 de vase. În cinstea zilei de 1 Mai șantierul naval a câștigat locul întâi la întrecerea în muncă. La societatea petrolieră „Unirea“ muncitorii reușind să-și repare o parte din utilajele noi, își sporeau producția cu 20%. Atelierele C.F.R. Palas au reușit să repare într-un an 92 locomotive, 3 827 de vagoane și 10 km de cale ferată⁵¹. Fabrica de ambalaje metalice „Concordia“ și-a efectuat planul pe luna mai în 24 de zile, iar muncitorii de la fabrica de ciment Cernavodă au depășit planul pe luna aprilie 1948 cu 360 vagoane⁵². La țesătoria Tomis, prin muncă voluntară au fost puse în funcțiune 30 din cele 41 de războaie de care dispune fabrica⁵³. În luna mai 1948 muncitorii de la „Dobrogeana“ depășesc cu 50%, reușind să frîneze acțiunile de sabotaj ale directorului⁵⁴.

În toată această perioadă organizațiile de partid au desfășurat o activitate intensă prin elaborarea programelor de producție din întreprinderi, supravegherea modului de repartizare a materiilor prime și a combustibilului, au controlat și coordonat procesul de producție, urmărind înlăturarea haosului economic, împletind acțiunea de refacere cu pregătirea condițiilor economice pentru trecerea ulterioară la construcția socialismului.

⁴⁹ „Cuget liber“, IV, nr. 554, 11 iulie 1947.

⁵⁰ „Dobrogea Nouă“ I, nr. 1, 1 mai 1948.

⁵¹ Ibidem, I, nr. 3, 8 mai 1948.

⁵² Ibidem, I, nr. 1, 1 mai 1948.

⁵³ Ibidem, I, nr. 12, 22 mai 1948.

⁵⁴ Ibidem, I, nr. 14, 24 mai 1948.

⁵⁵ Ibidem, I, nr. 11, 18 mai 1948.

**DOCUMENTS D'ARCHIVE ET LA PRESSE CONCERNANT LE REDRESSEMENT
ECONOMIQUE DU DEPARTAMENT DE CONSTANȚA (1944—1945)**

NICOLINA URȘU

Résumé

L'auteur analyse à base des documents examinés à la filiale de Constantza des Archives d'État et la presse locale la situation critique des principales objectifs économiques de Constantza après le 23 Août 1944, l'activité du P.C.R. en vue de mobiliser et d'organiser toutes les forces démocratiques et patriotiques dans l'oeuvre de redressement de l'économie. Les journaux de l'époque enregistrent l'activité du camarade Nicolae Ceaușescu, en sa qualité de membre du C.C. du P.C.R. et de secrétaire du Comité Régional Dobroudja du parti en 1946. Les articles de presse et les documents mentionnent les premiers réalisations économiques des ouvriers sur la direction des communistes, les efforts pour construire une nouvelle époque.